

razrednice samevajo sredi gozda sive razvaline gradu Vudriš. Tod vodi tudi pot mimo sv. Helene na Gračko goro in št. Vid, kjer sta si živinozdravnik Pirnat in g. Günther z napravo vzornega pašnika postavila trajen spomenik.

II.

Kdo naj bi popisal vso romantiko, zanimivosti in posebnosti pozabljenega lepega in tako draga mi slovenjgraškega okraja! Skozi čudovito lepo sotesko zgornje Paške doline — od Nemcev nekdanj južnoštajerski Semmering nazvano — si utiraš pot v Mislinjsko dolino. Gozdovi, žage in mlinci te pozdravljajo ob vsej poti. In znane obraze kmečkih veljakov, ponosnih, a nepozabno dobrih, srečavaš zopet. Zopet slišiš znana domača imena: Kralj, Jaš, Lužnik, Kac, Vavpot, Pačnik, Pečoler, Lobe itd. itd.

Mislinja šumi pod menoj in veter-južnjak zapoje svojo mogočno in pravljico tiho, tajinstveno pesem v vrhovih visokih in temnih smrek ter me drami iz mojih srečnih sanj. Pogled in moje misli pa še gredo na vsa mesta dragih spominov, na restavracijo gospe Goll, v Šmartno k dragim znancem in prijateljem, v Legen k odlični družini veleposestnika Rotovnika in tudi na drugo, na severno stran Slov. Gradca. Mimo Scharnerja ob Mislinji z mnogimi jezovi in slapi, mimo Köllnerjevih tovarn v Pameče k splošni znani, ugledni obitelji Vrhnjakovi in naprej v št. Janž in Dravograd.

Čudovita zasanjenost leži nad vsemi temi kraji, nad Mislinjsko dolino in nad Slovenjgradcem. Gotovo je le-ta vplivala tudi na dovtetni, mladi in mehki duši velikih Slovenjgradčanov, skladatelja H. Wolfa in pesnika Golla, ki sta obdarila nemški narod z nevenljivimi umotvori.

Vendar, gospa, dobra mamica Borovnikova, ne bodite hudi, da sem se tako dolgo zamudil pri mojih spominih! Že grem in ubogam vas, mamica. In zopet gremo v našo sobo ali pa na vrt pod košato, tiho jablano ter se vsedemo k mizi po domače in prijazno kot nekdanj. In prišel bo tudi

stari, prijazni atek, s katerim bova zopet pokramljala o drevesnici in o sadnem vrtu, in prisedel bo tudi Franček vaš. Z njim pa se bova pomenila o kmetiji, o travnikih in o polju. Med tem pa bo Malči prinesla vina — kakor nekdanj — da, kakor nekdanj. Saj raste vino pri vas na Pohorju na smrekah, pravijo! Presrečno Pohorje! Radi tega, tovariši, trčimo in pijmo na čast naše lepe domovine, na čast Mislinjske doline in na čast vsega Slovenjgradca in Slovenjgradčanov. Bog živi!

Kako nastanejo potresi.

Nič strašnejšega menda ni na svetu kot so potresi. Da se zaziblje zemlja, ki jo smatramo kot nekaj tako mogočnega in stalnega, nas navdaja z največjo grozo.

Dolgo časa so ljudje ugibali, kje da so vzroki za potrese. Danes to ni več tajna. Imamo razlago za vsako vrsto potresov. Dajmo si jo ogledati!

Znano vam je iz šole, da je zemeljska skorja, na kateri prebivamo, pravzaprav samo razmeroma zelo tanka lupina na ognjenem zemeljskem jedru. Radi doslej še nepojasnjenih vzrokov se včasih vzburka ta ognjeno-tekoča snov na enem ali drugem mestu in sili na dan. Pojavi se v ognjenikih, kjer že najde pripraven izhod; mnogokrat pa tudi siloma razdre kje zemeljsko površino. Jasno je, da se okoli takega izbruha potrese zemeljska površina, ker je podzemeljska moč zelo velika. Močnejši izbruhi zemeljskega jedra se čutijo dalje na okrog kot slabjši. V našem listu ste mogli pred kratkim čitati, da je zopet začel delovati v Sundskem prelivu (jugovzhodna Azija) na otoku Krakatau nahajajoči se ognjenik, ki je ugonobil leta 1883 nad 30.000 ljudi. Pri vsakem močnejšem izbruhu se tam strese zemlja, kar zadaja ljudem velik strah.

Takšni potresi se zovejo »ognjeniški« potresi.

Druga vrsta potresov nastane zlasti na kraškem svetu. Voda razkroja v zemlji apnenec in tvori polagoma podzemeljske votline, ki se lahko zrušijo, pri čemer se seveda tudi potrese zemeljska površina.

Pred leti so se pojavili taki potresi na dalmatinski obali. Najbrže so se zrušile tam pod vplivom morskih valov take votline, kar je povzročilo potrese.

Najčešči in lahko tudi najnevarnejši potresi pa nastanejo vsled ohlajanja zemeljskega jedra. Vroče zemeljsko jedro se namreč polagoma ohlaja na površini, in zato skrčuje. Že trdna vnanja zemeljska skorja se hoče prilagoditi zmanjšane mu jedru, zato v njej začne pokati. Skupine zemeljske plasti se dvignejo, druge stopijo na njihovo mesto, globine se otvarjajo, druge zapirajo, nastanejo hipne izpremembe na zemeljski površini, ki morejo preobraziti cele pokrajine. Pri tem se tudi zemlja okoli tistih točk več ali pa manj potrese.

To so takozvani »tektonični« potresi. Mnogo jih je, a večine njih niti ne čutimo. Kadar so pa sunki močnejši, je škoda na zemeljski površini lahko znatna.

Posebni aparati — potresomeri — zaznamujejo, kdaj je bil potres, kako močan je bil in koliko je bil oddaljen od opazovališča. Tako večje opazovališče ima mo n. pr. v Ljubljani.

Po takih opazovanjih so dognali, kje se pojavljajo potresi na zemlji najrajši. V tem listu ste gotovo že večkrat čitali, da je na Japonskem vsak čas potres, ki je tam že napravil ogromno škode in je zahteval nebroj človeških žrtev. Na leto ni tam nič manj kot kakih 500 potresov. Japonci morajo prebivati v lesenih in gibljivih hišicah, drugače so vedno v nevarnosti, da se jim zruši strop nad glavo. Takim hišicam potres sicer ne more kaj posebnega škodovati, kajti če se tudi podre, jo je lahko zopet postaviti. Ali druga nevarnost je tu! Ko pade taka hišica radi potresa, se kaj lahko vname na kakem odprtem ognju. Potem pa je v plamenu v kratkih urah celo mesto in ni je sile, ki bi pogasila tak požar, osobito ako še piha veter.

V naših krajih ni mnogo potresov. Starejši ljudje se še spominjajo na potres, ki je porušil velik del Ljubljane. Potresna črta gre nekako od Dunaja preko Zagreba na Trst, ali zdaj je že dolgo mir in prosimo Boga, da tako tudi ostane!

— Mi ne jahamo s pomočjo ženskega šala.
— Naravno da ne! Ko bodete vi na vrsti, dobite sedlo, lasso, uzdo in ljudi, ki vam bodo pomagali . . . vse, kar poželite! Jaz pa imam zaupanje, da dosežem to brez pripomočkov? Ali pa se morda bojite?

— Bojim? — je sikal Miguel sovražno. — Na katerem konju hočete pokazati svojo umetnost?

— Na kateremkoli, ki mi ga izberete.

— Na kateremkoli? — je ponovil zategnjeno Miguel. Peklenska misel se mu je rodila v možganih. — Prosil bi vas, da bi poskusili srečo z onim konjem. — Pokazal je na črnega žrebca, ki je ločeno od drugih veselo poskakoval.

Donato se je vmešal:

— Ne gre, da bi se od moža zahtevalo, da zasede konja, ki je še popolnoma divji.

— Ravnotako ni lepo zahtevati od moža, da ukroti staro kobilu — je odvrnil Miguel.

— To je bila šala! — je nasprotoval Donato. — Kdor pa sede na tega konja, se igra z življenjem.

Miguel je skomiznil. — Gospod naj plača, ako ne sprejme pogoja.

Dübell je stopil naprej. En pastir mu je položil roko na ramo.

— Nespamet! Črni žrebec te bo stal življenje.

Dübell se niti ni zmenil za opomin.

Na deset korakov se je približal visokemu črnemu žrebcu in ga dobro pogledal.

— Pettisoč dolarjev stavim proti enemu centu, da don Miguel ne upa niti sesti na tega konja.

Nasprotnik je močno zarudel.

— In jaz sprejemem stavo! — je škripal z zobmi. Pastir je šepetal Dübellu:

— Pusti! Samo to hoče, da bi si zlomil vrat . . . to je vse . . .

— To so že tudi drugi hoteli pred njim — je mirno odgovoril Dübell.

— Ali je zelo nevarno? — se je obrnila Betka k Raoulu.

Argentinec je skomiznil. Ko je Betka zapazila izraz na njegovem obrazu, se je stresla. Ni bilo upanja, da bi preprečil to nevarno igro, ki se prav lahko konča s smrtjo.

— Juan! — se je obrnil Dübell k pastirju, ki ga je skušal prej odvrniti od igre. — Ali bi jahal v trgovino in mi prinesel zavitek sladkorja?

— Hahaha! — se je veselo zasmel Donato.

Dübell se je prijazno zasmel in se priklonil gledalcem:

— Oprostite, gospoda moja! Prosim, potrpite, dokler se tovariš ne vrne.

(Dalje prih.)

Ve morate imeti knjigo
"KADAR ROŽE CVETO"
Naročite jo v Tiskarni
sv. Cirila v Mariboru.

Dekleta